

ANIMADVERSIONES
IN FENNICAM BIBLIORUM SACRORUM
VERSIONEM

QUARVM

PATTEM QUARTAM

APPROB. MAX. VENER. FACULT. THEOL. ABOENS.

PRÆSIDE

Mag. JACOBO BONSDORFF,

*S. S. Theol. Doct. & Profess. Publ. Director. Semin. Theolog.
Equite Imper. Ord. de S. Volodim. in IV:ta Clase,*

PUBLICO EXAMINI MODESTE OFFERT

JOHANNES ADOLPHUS LANDTMAN,

Borealis.

In Audit. Philos. die XII Martii MDCCCXXV.

b. a. m. c.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIORUM.

VIRO
ADMODUM REVERENDO ATQUE PRÆCLARISSIMO,
DOMINO
Magistro EZECHIELI HILDÉN,
ECCLESIE IN ESBO PASTORI,
AVUNCULO BENIGNISSIMO, DILECTISSIMO,

In pignus mentis, ob maxima in rebus angustis
in se collata beneficia, saluberrimaque regendorum studio-
rum præcepta, gratissimæ, Specimen hocce Academicum
Sacrum

debuit, voluit
Nepos ex sorore observantissimus
JOHANNES ADOLPHUS LANDTMAN.

stadio in Supplem. & Schnurrer, cui suffragatur Gelenius, in Lex. Hinc nulla opus mutatione interpunctionis, sed utraque parallela sententia: *Cor suum occludere, & superbo ore loqui, graphice depingit malitiosum adverlarium.* Fennica erit versio: *Heidán sydámensä he sulkewat e q r.*

— vers. 13. Concisa est dictio: *ex improbo, gladio tuo;* sed sine dubio delusus fuit Lutherus cum suis leucabibus, quum ad נָבָת̄ subintelligeret præfixum ו per potentiam tuam, gladium. *wapahda minun sieluni miekallas, jumalattomista.* Quod vero improbus in hac serie orationis appelletur gladius Dei, quemadmodum Assur virga Dei, Jes. 10: 5. id quoque manifestius fiet a sequenti versiculo, in quo נָבָת̄ simili tropo adhibetur de hominibus, quibus Deus in providentia sua utitur ad castigandos alios. Ceterum ipse ordo verborum non patitur alium sensum, qui, circumlocutione quadam, in versione sonabit: *wapahda minun sieluni jumalattomasta, joka on sinun miekas,* & vers. 14. *ihmisistá, joita sinun kátes fallii, Herra.*

Psalm. 18: 3. In verbis: *minun Jumalani on minun wahani* deleatur *on* utpote otiosum & contra textum, in quo frequens acclamatio ad Deum directa fervidissimum indigitat affectum.

— vers. 4. In transferendo vocabulo נָבָת̄ consentiant Veterum Alex. Syr. Vulg. Chald. Rabbini, atque Lutherus cum suis — *miná kiitán* Fenn. Laudatus sit Deus. Quam parum autem conveniat contextui talis laus, ab homine in ultimo vitæ discrimine constituto, satis agnoverunt Recentiores fere omnes, qui formam hanc ad Conjugationem Passiv. Poel in Particip. *insaniens*, consternatus, *terrore perculsus*, pertinere docuerunt. Conferri meretur vers. 7. ejusdem hujus Cap. *In angustia mea invocavi* — & Ps. 61: 3. Transferas ergo: *Hámmástyxesáni avuxi huufin miná* — Futurum quippe tempus נָבָת̄ in poëtico stilo

stile pro præterito aut præsenti tempore positum esse, vix est quod moneamus.

— vers. 15. *peljätti heitá*, יָרַפֵּם non quidem contra linguae usum, quia מְתַתִּי prosternere secundario sensu valet; sed primitiva verbi vis fugandi, diffundendi, aptius conciliatur cum idea fulminis quaquaverum dispersi. *hajotti*.

— vers. 17. Pro *lähetti* melius substituitur: annoi *Kätenis*, nam תַּלְשֵׁה spectat suppresum יְהֹוָה, quod alio loco, scilicet Pl. 144: 7. expresse legitur. Nemo vel tantillum ad sublimem poëtæ fictionem advertens animum, dubitabit hoc loco, Deum sisti manu sua potenti extrahere Davidem ex inferorum portis.

— vers. 36. Utrum lectio hujus Psalmi קָרְבָּן an ea, quæ parallelō loco 2 Sam. 22: 36. legitur קָרְבָּן genuina sit, certant Critici & adhuc sub judice lis est. Fennicus noster Lutherum & antiquos plerosque sequitur. *Koska minun alellat*; Neque tamen prior lectio est ab antiquitate testium aut parallelismo penitus aliena. Aquil habet, καὶ πρεσβύτερος οὐ επιληθεύει μὲν, & τοῦτο mansuetudo clementia bene respondet epithetis Divinis, à potentia & bonitate summis. *Sinun laupiudes*. Confer Zephān. 2: 2: 3. Ceterum David in primis Divinas prædicat laudes in victoria, quam reportabat. — De afflictionibus suis alio loco opportunius commemorare potuit.

— vers. 45. Sensem plane pervertit noster cum Lutherō, cet. *muukalaiset lapset kieldävät minun*. Non attenderunt ad verbi וְנַדְבַּדְתִּי sensum leniorem blandiendi, h. l. & Pl. 86. 3., Deut. 33: 29. neque ad ipsum scopum orationis & antecedens hemistichium, quod aperte fistit extra gentes & alienigenas imperio Davidis subjectos & obsecundantes, licet insuper certum sit, coactos & subjugatos populos raro voluntario, sed fucato, gestu atque blandimentis sua exsorere homagia. Rectius ergo transferimus: *muukalaiset lapset suo fittelewat, kumartavat*.

vers.

— vers. 46. Incommodus quoque hic oritur sensus a Fenn. *he wapifewat heidán siteisánsä*. Sv. *brytas i sina bojor*, nam non est mens scriptoris, ruinam sive supplicia gentium, sed alienigenarum ex latebris suis accursum stuporem, admirationem & gaudium describere. Quo facto sive concessio, æquum est, verba hebræa hunc in modum interpretari: *He láhtewát, juoxevar, ulos peit-toistans*.

Psalm 19: 5. Ambigua est significatio nominis יְהוָה, quod propr. valet *funis a torquendo*, hinc *nervus* — Meton. *sonus, vox*. Hinc ergo Interpretes multi, & cum iis Fenn. & Sv. *heidán nuorans, deras snöre*, primam absone premerem notioem in animum induxerunt, parum attentes ad totius orationis elegantiam: Cœli scilicet una cum die & nocte per protopopöiam inducuntur canoris vocibus laudes Dei supremi decantare per totam terram, terricolis. *Heidán ááuensä káy ulos etc.*

— vers. 12 Minutula est animadversio, particulam copulativam ja redundare in versione nostra.

Psalm. 20: 10 Masorethicam interpunctionem, aper-te fallam, duram & contra antiquos sequitur noster, הַלְלוּ ad sequentia referens hoc quasi voto: *Rex audiat nos — Kuningas meitā kuulkon koška me huudamne*. Talis assentatio nuspian alibi legitur, nec tolerari potest. Recentiores ergo plerique & in iis Joh. Jahn in Edit. sua Critica, præter Mendellonium, versum ita rite distingvunt. *O Deus! prospera (serva) regem — ! Exaudiat (Deus) nos quam invocamus.* Permutationem personæ, a secunda in tertiam, haud sine emphasi esse appetet. *Herra auta Kuningasta! Kuule (meitā) koška me huudamne.*

Psalm. 21: 10. Stricte ad verbum exprimitur יְהוָה Fenn. *Herra nielee heitá wihasansä*. Aptius autem substi-tuimus: *hukuttaa*.

vers.

— vers. 12. *Jota he ei woinet tåyttå*: strictius ad tex-tum: *waan ei woinet*.

— vers. 13. *Sinå teit heitå olkapåáxi*, litteraliter quidem, sed obscurius, pro: *ajoit heitå pakoon*.

Psalm 22: 1. Titulum misere torquet noster una cum reliquis post Lutherum, qui passiones Messiae adum-bratas voluit sub imagine cervæ, matutino tempore agita-tæ, *Peurasta joka warhain wåijytåán*. Probabilis vero est sententia multorum, אילח cervam, denotare instrumentum musicum, Tibiam, & שיר adjunctum, notare tempus, quo vulgo ejusmodi lamentabili instrumento canebant. Fenn. *Aamuslötillå*, vel aamuhuilulla.

— vers. 17. Notabilem hunc versum ab omnibus antiquis bene intellectum, excepto Chaldaeo, ex quo omnis error Manuscriptorum & Rabbinorum plerorumque manavit, Fennicus Metaphrasta sic exponit, ut utramque lectionem כארו & כארו exprimat *läwifit niinkuin jalopeura*. Editio tamen A. 1642. priorem tantum & antiquam tenet, & sine dubio altera: *niin kuin jalopera* elidenda est. Operosius non quidem hoc loco tractamus criticam hancce materiem, sed præstat breviter indicasse, antiquam lectionem sine dubio fuisse ברי sive cum נ epenthetico כארו, quia alias non est in aprico, cur veteres illam prætulerint & Apostoli ipsi ita allegaverint, & res ipsa possit commode enunciari. Textualis enim scriptio *sicut leo penitus nullum dat sensum*, & quod ad verbi כאר ex Syriaca lingua derivatam notionem *contaminandi* attinet, coacta & in lingua he-bræa inaudita est. Gratis insuper statuitur, difficilem lectionem faciliori esse præferendam.

— vers. 24 Pro kawahtakoon legendum certe est: *kumartakon håndå*, etenim נור timere ad venerationem recte transfertur.

Psalm. 23: 6. In æde Jehovahe versari per longam annorum

annorum seriem, diu, *kauwan aika recte dicitur*, non autem in æternum, ut habet Fennica versio: *ijankai kikisefti*.

Psalm. 25: 9. *raadolliset*, rectius: *siwiat*.

Psalm. 26: 8. Præteritum tempus Hebræorum ut plurimum præsentis loco ponitur, quod ex contextu judicabitur. Igitur pro *rakastin* ponimus *rakaстан*.

Psalm. 28: 8. vulgarem textum לְנָא expressit noster: *Herra on heidán wákewydensá*; sed emendatio est sine omni dubio לְעַמּוֹן populo suo, quemadmodum Antiqui, Alexandr. Syr. Vulg. comprobant, & sensus ipse postulat. Hæc vero lectio: *Herra on hánen kansansa wákewys* saltim in notula exhibeat.

Psalm. 29: 6. בֶּן רַאשִׁים consentientibus recentioribus plerisque interpretamur: *pullum bubalorum*. Fenn. *mezzáhárká*.

Psalm. 30: 4. Inepte redditur חֵנָשׁ *Helvetistā*, nam denotabatur hoc nomine regnum mortuorum ex populari fictione. Rectius ergo: *kuolemasta*.

— vers. 12. יְשֻׁבָּה, *Sákkini* æquivoco sensu, melius effertur *murhevaatteni*.

— vers. 13. *Minun* *kunniani* stricte quidem ad litteras, sed כְּבָדָר certe metonymico sensu significavit jam caput, jam animum, cor, quo posteriori sensu hic obvenit. Saltim sub textu ponatur: *sydámeni*.

Psalm. 31: 11. Vulgarem textum בְּצִבְעָד ob iniquitatem meam tuentur quidem plerique cum Luthero, & in his Fenn. *minun* *pahain* *tekon* *kautta*; Sed si ipsam compagm verborum cum antecedentibus & subsequentibus, si parallelismum, si scopum orationis & quasi nervum ipsum rimamur, immo quoque antiquos audimus testes, Alexandrin. Vulgat. Syrum, Symmachum, Arabem, hos utique omnes haud sine jure aliam præferre videmus lectionem, contextui aptissimam: בְּצִבְעָד in afflictione mea. Queritur quippe

quippe in toto hoc psalmo innocentissimus Dei culto plagas & calamitates sibi immerito ex persecutorum invidia odioque inexstinguibili enatas. Nullibi iniquitatem, ne quidem minimum vitium suæ conscientiæ adhærere commemorat, sed ad justitiam ac benignitatem Dei provocando consolatur semet spe Divinæ liberationis. Quam peregrinum, quam durum & in apertissima pugna cum reliqua oratione esset statuere, psalten, sive propria sive alterius innocentissimi fata describat, vitiositatem quandam hoc loco indicare voluisse! Non ergo possumus non antiquissimam veramque lectionem בְּנֵי יִשְׂרָאֵל salutare, quod etiam optimi Critici & Interpretes recentiores tantum non omnes fecerunt. Conf. Mendels. Dath. Mich. Munting. Tingstad. cet. Neque juvat contra hanc textus veritatem citare Chaldæum, una cum Msc. codicibus, & Maforethis, qui suis certe tantum favent partibus. Fennica igitur versio hac emendatione eget, quam Recens Svecana adoptavit: *För mit eländes skull är min kraft förfallen.* — *Minun woimani on rauwennust minun käräsimyxe ni tähden.*

— vers. 23. Rarius vocabulum וְנַה non quidem ex conjectura, sed nec e linguae vera analogia interpretantur nonnulli de *festinando*, quæ secundaria est notio, locis Deut. 20: 3. & Job. 11: 18. (de rapido fluvio) apta, sed minime in nostro contextu commoda. Prima significatio est *trepidare*, contremiscere. Pro Fennico *pikaisudešani*, certe substituendum est: *hämämästyxesäni*.

Psalm. 32: 11. Non multum abludit Fenn. interpres a textu, sed pressius & ad hebraicam linguam accommodatus esset, pro *kerškäkat itsián* transferre: *weisfatkat*. vel *iloitkat*.

Psalm. 34: 3. *Raadolliset* — rectius: *siwiät*.

Psalm. 35: 13. *Säkin*, pro: *murhewaatten*.

— vers. 17. *Yxinäiseni*; Explicationis causa in notula fortassis addatur *hengen*.

Psalm.

Psalm. 36: 2. Difficili in textu בְּקָרְבָּן ne miremur interpres plures ac translatores hallucinatos fuisse. Sic Fenn. Se on sydåneståni sanottu Jumalattomain menostra. Sed emendatiorem lectionem præbent antiqui fere omnes: לְבַיִם cum præfixo 3:æ perl. . nam impius inducitur auscultans quasi ad oraculum impietatis, eique obsecundans. Elegans prosopopoia, nostro idiomate sic exponenda: Syndi puhuu jumalattomalle hänén sydåmesänsä; nisi existimes נְאֵם nominalem inducere formam & vim oraculi habere: Syndi on jumalattomalle hänén sydåmens wåkewå sana.

— vers. 7. Jumalan wuoret, litteraliter quidem, sed non ex idiotismo hebræorum, qui montes altissimos, Dei nominabant. Rectius: Korkeimmat wuoret.

Psalm. 37: 20. ihana niittu, rectius: lihawa lammas.

— vers. 33. Versio: ei duomitse händä male ex primit Hebræum יְרַשְׁיָנִי, quod condemnationis ideam secum fert. Quum in judicio sistitur innocens, non utique condemnabitur, sed a reatu absolvetur, pius declarabitur. Rectius: ei kadota händä.

Psalm. 39: 6. אָרֶם נָבָב homo firmiter consistens, summa scilicet felicitate fruens, omniaque ex suo voto succedere cernens, fortunam faventem experiens, cito tamen omnia sua bona vaporis instar transire videbit. Nihil enim quod externum est, quantumcunque gloriosum & celebratum, subsistere potest, sed umbræ instar & vaporis evanescit. Nativam hanc de feliciori hominis statu ideam prætermisit Lutherus, & ad securitatem hominum carnalem traxit Davidis verba. Eodem modo Svec. Ant. som dock sâ sâkra lefva, & Fenn. jotka kuitengin niin su-ruuttomasti elâwât. Rectius Tingstad. idel förgånglighet åro alle menniskor, churu faste de än stå. In nostra lingua: turhat owar ihmiset, parhallansakin seisowaiset.

Psalm. 40: 5. Quid nomen רְהִבִּים significet hoc loco, ex contextu & scopo orationis potius, quam linguæ ulu discere possumus. Vulgaris & primitiva notio superbi,

bi, quam Luther. & Fenn. *yłpeitten*, prætulerunt, commo-
dum non præbet sensum, quandoquidem plaltes, seu,
qui ejus sub persona inducitur loquens, una cum summa
fiducia & gratiarum actione ob præstatum Dei auxilium
quoque intimam suam testatur aversionem idololatrici
cultus funestissimi. Hinc quoque manifestus videtur paral-
lelismus sententiarum, sed antitheticus ille; Beatus qui *Deo*
confidit, non autem vertit se ad *idola* (*ficta numina*) &
fraudum sectatores. Quem sensum Alexandr. & Vulg. suo
modo expresserunt vocabulo *ματαιοτης*, *vanitates*. Nec
dubium esse potest, quin בָּהַר ita sumi possit per tropum,
quia etiam de Ægypto, ferocissima & superba gente dici-
tur Psalm. 87: 4. Rahab. Adornamus ergo vernacula-
versionem hanc ad rationem: *ja ei Kāānny epājumalden*
tygó. Ceterum conferatur similis locus Pl 16: 4.

— vers. 13. Ut certum est, in toto hoc psalmo de-
scribi innocentissimum virum, dirissima patientem fata,
sublimique pronunciantem spiritu, ea omnia sibi decreta
fuisse sapientissimo Dei consilio, ita quoque contestatio-
nem ejus de peccatis, h. e. peccatorum reatibus aut pœ-
nis, sibi imminentibus graviterque eum prementibus, ne-
mo in propriam ejus personam, quasi his peccatis sive
suppliciis ex merito gravatam, sed in vicariam & inter-
mediam quandam devolvat. Quis enim est qui non vi-
deat, orationem quidem alludere ad sacrificium expiatio-
nis magnæ, sed sub ipso hoc symbolo, hac imagine re-
præsentari magnum sponsorem, Messiam, populi pro pec-
catis afflictum, sed infinitam Dei gratiam itidem hoc suo
piaculo promerentem & magno in coetu annunciantem?
Manifestum ergo erit, vocabulum בְּהַר metonymico sen-
su significare *pœnas* sive reatus peccatorum, (quemadmo-
dum 1 Sam. 28: 10. Thren. 4: 6.) Sv. *syndaskulder*,
Fenn. *synninvelat*, quod vellemus substitui pro simplici:
minun syndini. Dogmaticas vero & Æstheticas adferre ra-
tiones,

tiones, cur totum hunc Psalmum minime ad Davidem, sed Messiam referendum esse cum multis sagacissimis interpretibus censeamus, non est hujus loci.

Psalm. 42: 5. *Sillá miná menifin — waellaifin* minus recte exprimit mentem Davidis, non de futuro tempore, quid facere optaverit, sed de præterito, quid antea jam summo cum gaudio fecerit, declarantis: *Koska miná menin — waelfin.*

— vers. 7. *Wáhállá wuarella* male dicitur pro *Mizarin* *wuarella*, nam proprium certe fuit nomen montis Mizar.

Psalm. 44: 1. *Corahn laſten opetus.* Per se quidem patet, psalmum hunc una cum aliis non esse Korachitarum h. e. a Korachitis compositum, siquidem plures auctores unius ejusdemque psalmi non cogitari poslunt, sed a Korachitis canendum, nam musicus erat ordo Korachitarum, qui cantu fortassis modularentur ac canerent psalmos cultui Sacro adsignatos. Titulus ergo debet in hoc psalmo, ut quoque Pl. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 84. 85. 87. 88. vernaculo nostro sermone transferri: *Korahin lapſilda edellá-weſattawa, opetuswirſi* s. psalmi.

Psalm. 45: 1. Peculiarem titulum hujus psalmi, vernaculo nostro, & Svecano & Fennico, idiomate expositum: *En brudwifa -- om roſena, Morſiamen opetuswirſi kukkaisſia,* totam quantam ingenio Lutheri, in re difficilima conjectantis, debemus. Abſtinemus a longiori indagine & expositione materiæ, quam Psalten canere maxime festivo ſtilo appetet; id tamen monemus, Epithalamium non esse, nec in textu confici ejus vestigia, niſi יְרוּרָא amores vertere volueris, quod ab argumento nimis distat, adeoque vocabulum *morfiamen* certe esse delendum, prout recentiores quoque translatores egerunt. Quod reliquum est, probabilem ſententiam, *Schoſchan* fuisse instrumenti musici genus, præferimus illi, quam tenent alii interpretes

tes v. c. *Muntinghe*, hoc scilicet vocabulum esse initium carminis, ad cujus melodiam hicce psalmus caneretur. Titulus hic ferme erit in Fennica lingua. *Juhla ja Opetus virsi, Schoscanimin páállá Korachin lapsilda edelláweisatawa.* a)

Psalm.

-
- a) Non possumus non apponere elegantissimum judicium acutissimi *Muntinghe* secundum Versionem Teutonicam Scholl. in prooemio hujus Psalmi. "Diese schöne Ode enthält einen Glückwunsch an einen König, der eben gegen ein anderer Volk, zur Vertheidigung der Wahrheit und Tugend, zu felde ziehen will. Der Dichter erhebt die Tapferkeit und Gerechtigkeit dieses Königes aufs höchste; verehrt ihn zugleich als einen Fürsten von Göttlicher Majestät, und als einen vorzuglichen Liebling Jehovens. Er sieht seinen triumph ferner als schon gewiss voraus, versezt sich in seiner Begeisterung in diesen Zeitpunkt, worin der König siegreich aus der schlaet zurück kommt, sieht ihn gleichsam vor sich, wie er das Serail des überwundnen Volkes mit sich führet, und selbst die Königin, die der Dichter an des Königes rechter Hand erblicket, als Beute mit sich wegführet. Nun suchen auch die reichesten Nationen dieser Königes Freundschaft: Tyrus und Sidon kommen mit Geschenken, die auch der Königin gegeben werden, die herrlich geschmückt, unter den Freudegesängen ihrer Freundinnen, in den Königlichen Hochzeitsaal geführt, und der Mutter wurdiger Söhne wird, welche in ununterbrochner Reihe ihren Vätern nachfolgen. Ich glaube, verschiedner Ursachen wegen dass der Held dieses Gedichtes der Messias sey, der einst das Judische Volk, und nach ihm auch andre Völker, seinem Scepter unterwerfen sollte... Atque in annotationibus sic pergit: das ausnehmende Lob seiner vortreff-

Psalm. 46: 1. Valet hic quoque, nostrum interpretem in titulo, quo instrumenti genus *Alamoth* commemoratur, delusum fuisse, ac illud ipsum vocabulum frustra transtulisse *nuorudesta*. Rectius *Alamotilla*.

— vers. 11. Nulla ferme ratio erat, cur idem hebraicum verbum, bis recurrens, אָרַם elatus, diverso modo exponeretur: *minā olen woittawa kunnian* — *minā yletán*, quum opportunius esset utroque hemistichio vertere: *korotettu*.

Psalm. 47: 10. Haud male quidem יְהִי מִשְׁפָּט vocantur: *maan edeswaftajat*, forte tamen accuratius & evidenter: *maan ruhtinat*, aut, *kansain päämiehet*, quemadmodum in Editione 1642. legitur; principes enim & heroes indigitantur.

Psalm. 48: 14. Ut animum addat Poëta non modo Israelitis omnibus, sed speciatim incolis Hierosolymæ, fortiter resistendi hostium, urbem obsidentium, molimibus, excitat eos his verbis: *animum advertite ad antemurale ejus vallum, considerate ejus palatia* (fortissima scilicet hæcce robora). Huic sensui non contrariatur Fennicus interpres, sed ambigue eum exprimit & contra linguæ usum. *Turwatkat hänен muurinsa, wahwistakat hänен salinsa*. Rectius quippe transferentur verba: *hawaitkat vel tutkikat hänен muurinsa ja lukekat etc.*

Psalm 49: 13. Si hunc verbum cum ultimo 2° conculteris, videbis facile, repetitionem quandam esse ex instituto

---

lichkeit, der Ruhm seiner Gerechtigkeit, die ewigkeit seines Königreiches, der Name Elohim, der ihr beygelegt wird, und endlich das ansehen Paulus Hebr. 1: 9. bemen mir alle zweifel darüber, ob ich gleich glaube, das die bilder von der Pracht und dem Glanze des Reiches und Hofes Salomos entlehnt ist, worin ein Jude — ein bild von dem Glanze des Reiches des Messias fand.

stituto factam, seu quod idem est, unam eandemque proferri sententiam totidem verbis. *Homo in dignitate constitutus sed stultus — bestiis similis est.* Non sapit. Est tamen in textu hebræo levis varietas, nam quod in v. 21 exstat לא יבין, in præcedente effertur גלין אן, non pernotabit, dñrabit; Igitur necesse est teneamus, alterutram esse genuinam, quia improbabile est in uno eodemque contextu Poëtam variare verba voluisse. Accedit historica ratio emendandi textum, ex antiquis, Alexandr. Syr. Vulg. sumta, qui בון utroque loco legerunt. Contentientibus itaque plerisque Criticis hodiernis legimus יבון pro רילן, atque Fennicam metaphrasim: *Ei ihminen taida pysyä kunniasa ex versu 21 emendandum postulamus: Koska ihminen on kunniasa, ja ei ole ymmärrystä — e. q. r.*

Psalm. 50: 2. Fennicus habet: *Sionista anda Jumala täydellisen Kirkkauden paikka.* Strictius vero ad litteram textus: *בצווות מכם יבון Sionista, sita kaunimmaista paikasta, anda Jumala walon.*

— vers. 5. Sensum auctoris non assecutus est Fennicus interpres cum suis antesignanis, sic vertens: *jotka minun liitostani enämmän pitääwät kuin uhrista,* quæ verba amplam secum terunt commendationem laudemque populi, præceptorum Divinorum observantissimi. Quomodo vero id jure dici potest de hypocritico populo, qui in externis ceremoniis, festis & sacrificiis hærens, rarius mentem ad internum Dei cultum legesque Divinas servandas extulerat, quapropter sæpius a prophetis taxabatur? Oblitus quippe erat, Deum in fœdere pangendo de sacrificiis h. e. in toto cultu Levitico ipsi præscribendo, mentis spectasle puritatem, non autem solam externam legalitatem. Provocatur ergo hic populus, quocum Deus jam inde ab Abraham, præfertim vero Mosis ævo, fœdus pepigisse fertur, ut se coram Divino judicio sistat causam dicturus; Elegantissima est hæc provocatio clementum